

Sygn. akt II CNP 65/18

POSTANOWIENIE

Dnia 31 stycznia 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Katarzyna Tyczka-Rote

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym
w Izbie Cywilnej w dniu 31 stycznia 2019 r.,
skargi M. N.

o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku
Sądu Okręgowego w P. z dnia 20 kwietnia 2018 r., sygn. II Ca [...]
wydanego w sprawie z powództwa
H. K. i S. K.
przeciwko M. N.
o wydanie nieruchomości,

- 1. oddala wniosek o zawieszenie postępowania ze skargi,**
- 2. odrzuca skargę,**
- 3. zasądza od pozwanego na rzecz powodów solidarnie kwotę
900 (dziewięćset) zł tytułem kosztów postępowania wywołanego
skargą.**

UZASADNIENIE

Pozwany M. N. wniósł skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w P. z dnia 20 kwietnia 2018 r., zmieniającego wyrok Sądu Rejonowego w G. z dnia 28 grudnia 2017 r. Sąd Rejonowy oddalił powództwo windykacyjne powodów H. K. i S. K. o nakazanie pozwanemu opuszczenia i wydania im nieruchomości gruntowej obejmującej część działki nr [...], oznaczoną w opinii biegłego geodety B. S. z dnia 17 listopada 2015 r. jako działka [...]2 o pow. 63 m², całą działkę nr [...]6 oraz część działki nr [...]1, oznaczoną w tej samej opinii geodety jako działka [...]7 o pow. 2 m².

Pozwany powoływał się na swoje prawo własności uzyskane przez jego poprzedników prawnych w wyniku zasiedzenia z dniem 19 października 2001 r. (działki [...]6 i [...]7) i z dniem 19 marca 2003 r. (działka [...]2), stwierdzone postanowieniem z dnia 26 stycznia 2017 r. Powodowie odwoływali się natomiast do ochrony przewidzianej w art. 5 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece (jedn. tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 1816 ze zm.), ponieważ nabyli zdecydowaną większość udziałów w tych nieruchomościach, w których skład pierwotnie wchodziły działki zasiedziane przez poprzedników pozwanego, po czym uzyskali jej własność na skutek zniesienia współwłasności.

Sąd pierwszej instancji uznał, że powodowie nabywając nieruchomość byli w złej wierze (wiedzieli o trwałym posiadaniu spornych części gruntu przez poprzedników pozwanego) i nie przysługiwała im ochrona z art. 5 u.k.w.h.

Do odmiennego wniosku doszedł Sąd Okręgowy, który zmienił wyrok Sądu Rejonowego i uwzględnił powództwo windykacyjne, uznając, że powodowie mogą skutecznie powołać się na ochronę z art. 5 u.k.w.h., wobec czego decydujące znaczenie ma stan ksiąg wieczystych w chwili nabycia przez nich nieruchomości – wykazujący prawo własności po stronie osób, od których powodowie nabyli udziały.

We wniesionej w dniu 31 sierpnia 2018 r. skardze o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w P. pozwany zaskarżył to orzeczenie w części, w której Sąd uwzględnił powództwo windykacyjne (pkt Ia) i zarzucił naruszenie prawa materialnego przez niewłaściwe zastosowanie

art. 5 u.k.w.h. oraz naruszenie przepisów postępowania - art. 365 § 1 w zw. z art. 316 § 1 w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. przez ich niezastosowanie. Wskazał, że wyrok jest niezgodny z tymi samymi przepisami prawa, które zostały powołane jako naruszone i wniósł o stwierdzenie tej niezgodności przez Sąd Najwyższy. Wyjaśnił, że wzruszenie zaskarżonego wyroku w drodze innych środków prawnych nie było i nie jest możliwe, bowiem nie zachodziły podstawy do złożenia skargi o wznowienie postępowania, a zaskarżone orzeczenie, zgodnie z art. 398² § 1 k.p.c., nie podlega zaskarżeniu skargą kasacyjną. Wyrządzenie szkody poprzez wydanie zaskarżonego orzeczenia skarżący uprawdopodobnił wyjaśniając, że skutkiem kwestionowanego wyroku jest pozbawienie go możliwości dysponowania częścią nieruchomości, w której sporne działki stanowią gospodarczą całość, a wykonanie wyroku uniemożliwi pozwanemu korzystanie z garażu. Wysokość szkody oszacował na 6560 zł w oparciu o cenę, za jaką powodowie nabyli udziały w nieruchomości.

W dniu 21 grudnia 2018 r. skarżący złożył wniosek o zawieszenie postępowania, w którym wyjaśnił, że – kierując się stanowiskiem Sądu Najwyższego zajętym w postanowieniu z dnia 30 sierpnia 2018 r., III CNP 11/18 i 12/18 – 15 listopada 2018 r., wniósł do Prokuratora Generalnego prośbę o sporządzenie skargi nadzwyczajnej od prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w P., który wcześniej zaskarżył skargą o stwierdzenie jego niezgodności z prawem. Pozwany zwrócił uwagę na niezharmonizowane terminy do wniesienia obydwu nadzwyczajnych środków zaskarżenia, co – w jego ocenie – uzasadnia zawieszenia postępowania ze skargi o stwierdzenie niezgodności prawomocnego wyroku z prawem (ograniczonej krótszym terminem) do czasu zakończenia postępowania o wniesienie skargi nadzwyczajnej, inaczej bowiem może zostać pozbawiony możliwości skorzystania ze skargi o stwierdzenie niezgodności wyroku z prawem.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną pozwanego powodowie wnieśli o jej nieprzyjęcie do rozpoznania, ewentualnie o jej oddalenie i zasądzenie od skarżącego na ich rzecz zwrotu kosztów niniejszego postępowania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Przewidziana w art. 424¹ k.p.c. skarga o stwierdzenie niezgodności prawomocnego wyroku z prawem stanowi samodzielny, autonomiczny instrument badania legalności działalności jurysdykcyjnej sądów powszechnych, służący jednostce zamierzającej dochodzić od państwa wynagrodzenia szkody, o jakiej mowa w art. 77 Konstytucji RP (por. uzasadnienie wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 12 lipca 2011 r., OTK-A z 2011 r., nr 6, poz. 55). Jej celem jest poddanie kontroli zgodności z prawem orzeczenia, które w sposób wiążący kształtuje stan prawny dla podmiotów objętych zawartym w nim rozstrzygnięciem. Skarga ta jest środkiem prawnym, którego celem nie jest korekta kontrolowanego orzeczenia. Dlatego jednym z kryteriów dopuszczalności skargi, wskazanym wśród jej cech podstawowych, jest ostateczność zaskarżanego nią wyroku, rozumiana jako niemożliwość (w przeszłości i obecnie) doprowadzenia do zmiany lub uchylenia tego wyroku w drodze przysługujących stronie środków prawnych.

W związku z tym nowy nadzwyczajny środek zaskarżenia, wprowadzony do systemu prawnego w dniu 3 kwietnia 2018 r., ukształtowany w art. 89 i nast. ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (Dz.U. z 2018 r., poz. 5 ze zm. – dalej: „u.S.N.”), umożliwiający ingerencję w wadliwe orzeczenie i doprowadzenie go do stanu zgodności z prawem (art. 91 § 1 u.S.N.) – dopóki skorzystanie z niego pozostaje otwarte - przesądza o niedopuszczalności skargi o stwierdzenie niezgodności prawomocnego orzeczenia z prawem. Trzeba przy tym zwrócić uwagę, że skarga poza podstawową rolę doprowadzenia - jeżeli jest to konieczne dla zapewnienia zgodności z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej - do uchylenia lub zmiany prawomocnych orzeczeń sądów powszechnych lub sądów wojskowych, kończących postępowanie w sprawie, które naruszają zasady lub wolności i prawa człowieka i obywatela określone w Konstytucji, lub które w sposób rażący naruszają prawo przez błędną jego wykładnię lub niewłaściwe zastosowanie lub zachodzi oczywista sprzeczność istotnych ustaleń sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego (art. 89 § 1 u.S.N.), pełni także w pewnych wypadkach funkcję prejudykatu stwierdzającego, że wydanie zaskarżonego orzeczenia nastąpiło z naruszeniem prawa. Dzieje się tak, jeżeli występują przyczyny wskazane w art. 89 § 4 u.S.N., sprzeciwiające się ingerencji w stan ukształtowany

zaskarżonym prawomocnym orzeczeniem. Skarga nadzwyczajna ma więc zakres i przesłanki kontroli szersze lecz merytorycznie pokrywające się w znacznym zakresie z podstawami skargi o stwierdzenie niezgodności prawomocnego orzeczenia z prawem i jej przedmiotem. Postępowanie nią wszczęte służyć ma nie tylko korekcie wadliwych orzeczeń, ale także ocenie legalności tych, których z różnych przyczyn, mimo wadliwości, skorygować nie można.

Przepisy o skardze nadzwyczajnej nie określają jej pozycji względem skargi o stwierdzenie niezgodności prawomocnego orzeczenia z prawem. W art. 89 § 1 /in fine/ u.S.N. znajduje się zastrzeżenie, że skarga dotyczy orzeczeń, które nie mogą być uchylone lub zmienione w trybie innych nadzwyczajnych środków zaskarżenia. Nie odnosi się ono więc do skargi z art. 424¹ k.p.c., która nie służy ingerencji w treść prawomocnego orzeczenia. Przepisy o skardze nadzwyczajnej wyprzedzają skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia, skoro umożliwiają korektę orzeczenia, nie wyjaśniają jednak jak rozwiązać różnice terminów wniesienia obu skarg (zdecydowanie dłuższego w wypadku skargi nadzwyczajnej). Przepisy art. 424¹ i nast. k.p.c. nie przewidują możliwości zawieszenia postępowania w oczekiwaniu na rezultat prośby o wniesienie skargi nadzwyczajnej. W drodze odesłania z art. 424¹² k.p.c. podstawy zawieszenia wyznacza art. 398¹² k.p.c., ograniczając je do przewidzianych w art. 173-175¹ i art. 178 k.p.c. Szczególnej normy nie zawierają też przepisy o skardze nadzwyczajnej. Z przytoczonych względów zawieszenie postępowania, o które wnosi skarżący nie ma oparcia w przepisach i podlegał oddaleniu.

Natomiast skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem wyroku Sądu Okręgowego w P. podlega odrzuceniu na podstawie art. 424⁸ § 1 k.p.c., ponieważ jest niedopuszczalna z uwagi na otwartą i wykorzystywaną aktualnie przez pozwanego drogę do skorzystania ze skargi nadzwyczajnej.

O kosztach postępowania wywołanego skargą Sąd Najwyższy orzekł na podstawie art. 98 § 1 i 3 w zw. z art. 99, z art. 391 § 1, z art. 398²¹ k.p.c. i z art. 424¹² k.p.c., a wysokość zasądzonych kosztów wynika z treści § 2 pkt 3 w zw. z § 10 ust. 5 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia

22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (jedn. tekst: Dz. U. z 2018 r., poz. 265).

aj